

KONKURENTSIAMETI ARUANNE

**POSTITEENUSTE VALDKONNAS TOIMUNUD ARENGUTE JA
ESILEKERKINUD PROBLEEMIDE NING KONKURENTSIAMETI
TEGEVUSE KOHTA NIMETATUD VALDKONNAS 2014. AASTAL**

TALLINN 2015

Sisukord

Sissejuhatus	2
1. Postside turg.....	3
2. Tegevusluba nõudvad postiteenused	4
3. Tegevusluba mitted nõudvad postiteenused.....	6
3.1. Kullerpostiteenus	6
3.2. Otsepostiteenus	8
3.3. Perioodilise väljaande edastamine.....	9
4. UPT osutaja.....	9
4.1. Kuluarvestus	10
4.2. UPT tasud	11
4.3. UPT allahindlused	11
5. UPT ebamõistlikult koormavate kulude katmine	12
5.1. UPT makse	12
5.2. UPT hüvitis.....	13
6. Postivõrk.....	14
6.1. Postkontorid	14
6.2. UPT osutaja postkontorid.....	14
6.3. Kirjakastid	16
7. Järelevalve	16
8. Tulevikusuunad	20
9. Tegevused 2015. aastal	21

Sissejuhatus

Postiseaduse¹ § 47 lg 1 kohaselt esitab Konkurentsiamet Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile (edaspidi MKM) iga aasta teises kvartalis kirjaliku aruande postiteenuste valdkonnas toimunud arengute ja esilekerkinud probleemide ning ameti tegevuse kohta nimetatud valdkonnas eelmise kalendriaasta jooksul. Käesolev aruanne kajastab Konkurentsiameti 2014. aasta tegemisi ja postituru ülevaadet.

Alates 01.07.2014 jõustus majandustegevuse seadustiku üldosa seadus² (MsüS), mis sätestab erinevates majandussektorites majandustegevuse alustamist, teostamist, lõppemist, jätkamist, registri pidamist ning riiklikku järelevalvet ja vastutust puudutavad nõuded. See puudutab ka postisektorit – kui varasemalt oli kogu postisektorit puudutav regulatsioon koondatud postiseaduse alla, siis nüüdsest peab majandustegevust puudutavates küsimustes lähtuma ka MsüS-is sätestatud alustest.

Postiteenuse osutajate arv jäi 2014. aastal suures osas samaks (võrreldes eelneva aastaga), kuid postsideturu käive jätkas kasvamist (2014. aastal tervikuna 9%). Kasvas pea kõikide teenuste käive (sh universaalne postiteenus (UPT)). Vähenes UPT kahjum, mis omakorda tähendas vähenenud UPT hüvitise vajadust. Seda nii rahvusvaheliste kirisaadetiste suurenenud mahtude kui ka muutunud taskukohaste tasude tõttu.

Konkurentsiamet korraldas 2014. aastal avaliku konkursi UPT osutaja leidmiseks, kuna AS-i Eesti Post (edaspidi Eesti Post) kehtiv UPT tegevusluba lõppes oktoobris. Konkursi tulemusena jätkab UPT osutajana veel viis järgmist aastat Eesti Post.

Kaebusi ja pöördumisi postiteenuse osutajate tegevuse kohta esitati 2014. aastal mõnevõrra vähem kui eelneval aastal (vastavalt 53 ja 62).

¹ RT I, 12.07.2014, 107

² RT I, 19.03.2015, 51

1. Postside turg

Postiseaduse kohaselt jagunevad postiteenused kaheks:

- teenused, mille osutamiseks on vaja taotleda Konkurentsiametilt tegevusluba;
- teenused, mille osutamiseks on vaja ennast majandustegevuse registris (MTR) registreerida.

Tegevusluba nõudvad teenused on kirisaadetiste ja postipakkide liht-, täht- ja väärtsaadetisena edastamine, samuti UPT osutamine. Kullerpostiteenuse, otsepostiteenuse, perioodiliste väljaannete edastamise ja muu postiteenuse korral on vaja tegevus registreerida.

Eesti Postil lõppes 2014. aastal nelja tegevusloa (siseriikliku ja rahvusvahelise kirisaadetise edastamine ning siseriikliku ja rahvusvahelise postipaki edastamine) kehtivus. Seadusandluse muudatuse tulemusel ei ole enam vaja taotleda siseriikliku ja rahvusvahelise teenuse osutamiseks eraldi tegevuslube. Samas ei saa taotleda tegevusloa pikendamist, vaid tuleb taotleda uut luba. Selle tulemusel esitas Eesti Post Konkurentsiametile senise nelja loa asemel kaks tegevusloa taotlust (siseriiklik ja rahvusvaheline kiri koos ning siseriiklik ja rahvusvaheline pakk koos). Amet väljastas ettevõtjale nimetatud tegevusload perioodiks 2014-2019. Tegevusloa tingimused jäid üldjoontes samaks.

Teiseks tegevusluba omavaks postiteenuse osutajaks oli Express Post, kelle tegevusluba kehtib kuni 2018. aastani. Ükski teine ettevõtja postiteenuse tegevusluba 2014. aastal ei taotlenud.

Eelmisel aastal registreeriti MTR-s neli uut postiteenuse osutajat. Kolm ettevõtjat registreerisid ennast kullerpostiteenuse osutajaks ja üks muu postiteenuse osutajaks. Samal ajal kustutati MTR-st kaks postiteenuse osutajat. Kokkuvõttes oli 2014. aasta lõpu seisuga registreeritud 53 erinevat postiteenuse osutajat (kahe võrra rohkem kui eelneval aastal), kellest paljud osutasid samal ajal mitut erinevat postiteenust. Postiteenuse osutajate arv teenuste kaupa on esitatud tabelis 1. Tegemist on MTR andmetega, mis tähendab, et mitmed ettevõtjad omavad küll registreeringut, kuid reaalselt ei osuta postiteenuseid.

Tabel 1 Postiteenuse osutajate arv aastatel 2010-2014

Teenus	2010	2011	2012	2013	2014
Universaalne postiteenus (UPT)	1	1	1	1	1
Kirisaadetise edastamine liht-, täht- ja väärtsaadetisena	2	2	2	2	2
Postipaki edastamine liht-, täht- ja väärtsaadetisena	1	1	1	1	1
Kullerpostiteenus	35	31	49	47	49
Otsepostiteenus	10	7	10	10	10
Perioodilise väljaande edastamine	6	6	9	8	8
Muud postiteenused	4	4	8	8	9

Postiteenuste käive (teenuste lõikes) on esitatud tabelis 2. Kirisaadetiste ja postipakkide edastamise all on silmas peetud teenuse osutamist tegevusloa alusel (v.a UPT).

Tabel 2 Postiteenuste käive aastatel 2010-2014 (eurot)

	2010	2011	2012	2013	2014
Universaalne postiteenus	*	*	*	*	*
Kirisaadetise edastamine	*	*	*	*	*
Postipaki edastamine	*	*	*	*	*
Kullerpostiteenus	28 585 009	30 189 439	35 001 916	37 399 080	41 648 817
Otsepostiteenus	1 940 157	2 401 743	2 111 131	2 225 696	*
Perioodilise väljaande edastamine	*	*	7 746 800	7 737 422	*
Muud postiteenused	*	*	*	*	*
Kokku	63 955 727	64 728 626	71 652 656	76 263 670	83 172 221

* Konfidentsiaalne

Muud postiteenused sisaldavad Eesti Posti teenuseid nagu rahakaardi teenus, pensionide kättetoimetamine, pakiautomaadi teenus, tollideklaratsioonid. Teiste registreeritud ettevõtjate muu postiteenuse käive oli null.

Tabelist 2 on näha, et välja arvatud kirisaadetiste ja postipakkide edastamise, on ülejäänud postiteenuste käive aastaga kasvanud. Kokku suurenes postiteenuste turu käive 2014. aastal 9,0%, võrreldes eelneva aastaga. UPT käive on viimase kolme aastaga märgatavalt kasvanud (2014. aastal 35,8%, võrreldes 2010. aastaga). Käibe kasvu on mõjutanud 2011. ja 2014. aastal aset leidnud taskukohaste tasude muudatus ning rahvusvaheliselt Eestisse saadetavate kirjade mahu suurenemine. Kui kullerpostiteenuse ja otsepostiteenuse käive kasvas 2014. aastal eelneva aastaga võrreldes vastavalt 11,4% ja *%, siis perioodiliste väljaannete käibe kasv jäi tagasihoidlikumaks (*%).

Teenuste tasandil moodustab kullerpost täpselt poole käibest, UPT ja kirisaadetiste edastamise teenused moodustavad ligikaudu kolmandiku kogu postiturust. Ülejäänud teenuste osakaal jääb alla 10% (vt joonis 1).

Joonis 1 Postiteenuste käibe jaotus 2014. aastal

* Konfidentsiaalne

Üldjoontes on turujaotus jäänud aastaga samaks. Põhilised teenuseosutajad on samuti jäänud samaks. Tihe konkurents eksisteerib endiselt vaid kullerpostiteenuste turul. Aasta jooksul kustutatud või registreeritud teenuseosutajad on olnud väiksed või ei ole üldse teenust osutanud.

2. Tegevusluba nõudvad postiteenused

Tegevusluba on nõutav UPT osutamiseks ja kirisaadetiste ning postipakkide edastamiseks liht-, täht- ja väärtsaadetisena (edaspidi MUPT teenused).

Lihtsaadetisena edastatakse kirisaadetis ja postipakk:

- mis väljastatakse saajale või tema esindajale ilma allkirjata;
- mille väärtus on postiteenuse osutajale avaldamata;
- mille kaotsimineku või kahjustumise korral puudub postiteenuse osutajal kohustus maksta hüvitist.

Tähtsaadetisena edastatakse kirisaadetis ja postipakk:

- mis väljastatakse saajale või tema esindajale allkirja vastu või muu isikusamasuse tuvastamist võimaldava tunnuse alusel;
- mille väärtus on postiteenuse osutajale avaldamata;
- mille kaotsimineku või kahjustumise korral maksab postiteenuse osutaja saatjale postiteenuse osutaja eelnevalt määratud garantiisumma.

Väärtsaadetisena edastatakse kirisaadetis ja postipakk:

- mis väljastatakse saajale või tema esindajale allkirja vastu või muu isikusamasuse tuvastamist võimaldava tunnuse alusel;
- mille väärtus on postiteenuse osutajale avaldatud;
- mille kaotsimineku või kahjustumise korral maksab postiteenuse osutaja saatjale tema avaldatud saadetise väärtuse.

Partiisaadetisena edastatakse:

- kirisaadetis, mis antakse saatja poolt postiteenuse osutajale samaaegselt üle edastamiseks vähemalt 100 saajale;
- postipakk, mis antakse saatja poolt postiteenuse osutajale samaaegselt üle edastamiseks vähemalt 25 saajale.

Tegevusloaga postiteenuse osutajaid oli Eestis 2014. aastal kaks: Eesti Post ja AS Express Post (edaspidi Express Post), kellest esimene oli ka UPT osutaja. Eesti Post pakkus kõiki võimalikke tegevusloaga postiteenuseid, Express Post osutas siseriikliku kirisaadetise edastamise teenust.

Kui eelnevatel aastatel UPT maht stabiilselt langes, siis viimasel aastal on see hakanud kasvama just tänu välismaalt saadetavate kirisaadetiste mahu kasvule. Suures osas on tegemist Hiina e-poodidest ostetud kaubaga. UPT maht oli 2014. aastal 12,7 mln saadetist, mis on 2013. aastaga võrreldes 22,7% enam (vt tabel 3).

Tabel 3 UPT teenuste mahud aastatel 2010-2014 (tükki)

Teenus	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Siseriiklikud mahud</i>					
Lihtkiri	6 517 976	5 971 749	4 711 614	4 167 433	4 006 127
Tähtkiri	953 321	615 685	385 525	266 021	214 307
Väärtkiri	2 803	2 255	910	492	587
Tähtpakk	65 459	53 160	55 793	210 115	224 875
Väärtpakk	124	2 255	120	187	116
<i>Rahvusvahelised mahud</i>					
Lihtkiri	5 900 662	5 282 817	4 679 138	4 601 747	6 486 612
Tähtkiri	429 071	443 589	545 966	888 822	1 525 101
Väärtkiri	1 765	1 204	1493	1 622	1 469
Tähtpakk	142 059	138 935	160 034	191 130	217 387
Väärtpakk	3 453	2 740	2043	1 920	1 781
Kokku	14 016 693	12 514 389	10 542 636	10 329 489	12 678 362

Jättes kõrvale rahvusvaheliste kirisaadetiste mõju UPT mahule, siis ülejäänud UPT kogumisse kuuluvate teenuste mahud ei ole aastaga kuigi suurel määral muutunud. Ära märkida võib siseriikliku lihtsaadetisena edastatava kirisaadetise, mille mahulangus jätkus ka 2014. aastal (3,9%).

Tervikliku pildi saamiseks tegevusloaga osutatavatest postiteenustest, tuleb vaadelda UPT mahte koos MUPT mahtudega (vt tabel 4).

Tabel 4 MUPT teenuste mahud aastatel 2010-2014 (tükki)

Teenus	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Siseriiklikud mahud</i>					
Lihtkiri	*	*	*	*	*
Tähtkiri	*	*	*	*	*
Väärtkiri	*	*	*	*	*
Tähtpakk	*	*	*	*	*
Väärtpakk	*	*	*	*	*
<i>Rahvusvahelised mahud</i>					
Lihtkiri	*	*	*	*	*
Tähtkiri	*	*	*	*	*
Väärtkiri	*	*	*	*	*
Tähtpakk	*	*	*	*	*
Väärtpakk	*	*	*	*	*
Kokku	25 865 547	23 497 860	22 545 908	21 435 561	*

* Konfidentsiaalne

Tabelist 4 on näha, et MUPT teenuste osas on märgatavalt langenud siseriiklike teenuste mahud (lihtkiri 15,8%, tähtkiri 13,0% ja tähtpakk 15,3%), samas kui rahvusvaheliste teenuste mahud on kasvanud (lihtkiri 34,6%, tähtkiri 38,3% ja tähtpakk 34,8%). Sarnane trend on püsinud kaks viimast aastat.

3. Tegevusluba mitterõudvad postiteenused

Postiteenused, mille osutamiseks ei ole vaja taotleda tegevusluba ja mille osutamiseks piisab registreeringust, olid ka 2014. aastal kullerpostiteenus, otsepostiteenus ja perioodilise väljaande edastamise teenus.

3.1. Kullerpostiteenus

Kullerpostisaadetiseks loetakse kirisaadetis ja postipakk:

- mis väljastatakse saajale või tema esindajale allkirja vastu või muu isikusamasuse tuvastamist võimaldava tunnuse alusel;
- mis edastatakse kulleriga kiirel ja usaldusväärsel viisil;
- mille saatjal on võimalus igal hetkel saada informatsiooni saadetise asukoha kohta selle teekonnal, sekkuda saadetise kättetoimetamise ja vajaduse korral korraldada ümber selle edastamist.

2014. aasta lõpu seisuga oli MTR-s registreeritud 49 kullerpostiteenuse osutajat, kellest realselt osutas teenust 26 ettevõtjat: OÜ A-Kuller & Partnerid, Express Post, Eesti Post, USS Security Eesti AS, LKF Kuller OÜ, AS DPD Eesti (edaspidi DPD), OÜ EKLIT (edaspidi EKLIT), OÜ Reval Kuller, TNT Express Worldwide Eesti AS (edaspidi TNT), DHL Estonia AS (edaspidi DHL), Cargobus OÜ, Autopost Terminal OÜ, Aberg Express OÜ, AKR-GRUPP OÜ, Avotra OÜ, Wortex Invest OÜ, Itella SmartPOST OÜ (edaspidi Smartpost), Euroxkuller OÜ, FIE Kristjan Vares, DK LOGISTICS OÜ, Roadrunner OÜ, Venipak Eesti OÜ, Einroo Group OÜ, Topkuller OÜ, OSC Transport OÜ ja RP Service Group OÜ.

Teenust ei osutanud 14 ettevõtjat (st käive oli 2014. aastal null): OÜ MGI Turundus, OÜ T.P.Projekt, Itella Logistics OÜ, AS G4S Eesti, DataInternational Group OÜ, A&M Transport OÜ, Saratopi OÜ, Eesmaa Teenused OÜ, Puupost OÜ, Minikopp OÜ, Siniraag OÜ, Grand Delivery OÜ, Rohekuller OÜ ja Adduco OÜ.

Üheksalt ettevõtjalt (Ida-Viru Kuller OÜ, Est-Veod OÜ, Ramiro Travel OÜ, GJ Transit OÜ, GlobexService OÜ, Federal Express Corporation Eesti filiaal OÜ (Fedex), OÜ Sky Baltic, A! Veod OÜ ja Jet Express OÜ) ei õnnestunud aruande koostamise ajaks vastust saada, kuid Konkurentsiametile teadaolevalt need ettevõtjad (v.a Fedex ja Jet Express OÜ) 2014. aastal kullerpostiteenust ei osutanud või oli maht väga väike. Fedexi ja Jet Express OÜ käibe osa kullerpostiteenuse turust on kokku hinnanguliselt kuni paar protsenti.

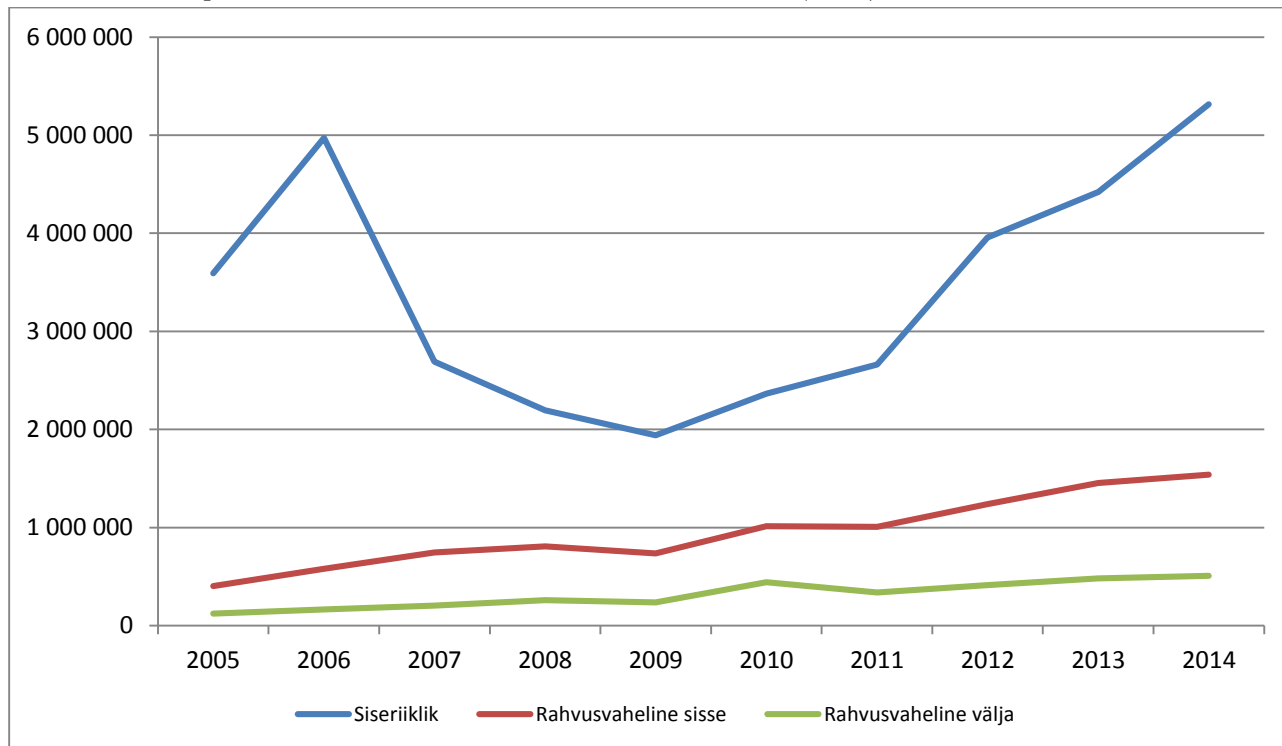
2014. aasta kullerpostiteenuste käive (siseriiklik ja rahvusvaheline) oli 41,6 mln eurot, mis on eelmise aastaga võrreldes 11,4% enam. Saadetisi edastati 2014. aastal kokku 7,4 mln tükki, mis on võrreldes eelneva aastaga 15,8% rohkem (vt tabel 5). Mahu kiirem kasv (võrreldes käibe kasvuga) näitab, et keskmise kullersaadetise hind on aastaga langenud (teist aastat järjest). Kusjuures peamine mahukasv tuli just siseriiklikust teenusest (20,2%). Samas rahvusvaheliste saadetiste arv kasvas vaid 5,7%.

Tabel 5 Kullerpostiteenuse mahud aastatel 2009-2014 (tükki)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Siseriiklik	1 941 576	2 365 737	2 663 053	3 958 478	4 422 259	5 314 744
Rahvusvaheline sisse	736 067	1 015 317	1 008 193	1 237 729	1 455 462	1 538 534
Rahvusvaheline välja	238 383	442 059	338 295	412 958	481 180	508 169
Kokku	2 916 026	3 823 113	4 009 541	5 609 165	6 358 901	7 361 447

Tabelist 5 annab parema ülevaate joonis 2, kus on toodud viimaste aastate mahumuutus graafiliselt.

Joonis 2 Kullerpostiteenuse mahumuutus aastatel 2005-2014 (tükki)

Jooniselt 2 on näha, et siseriiklike saadetiste maht jätkab kiiret tõusu, samas kui rahvusvaheliste saadetiste mahukasv on pigem mõõdukas.

Siseriiklikult olid suurimad teenuse osutajad 2014. aastal teenuse mahu järjekorras, alustades suuremast, DPD, Smartpost ja Eesti Post (kokku ligi 85% turust). Smartpost pakub teenust eelkõige pakiautomaatide vahendusel. Rahvusvahelise teenuse osutamisel olid 2014. aastal turuliidrid teenuse mahu järjekorras alates suuremast DPD, DHL, EKLT ja TNT, omades kokku ligi 90% turust.

Siseriikliku kullerpostiteenuse mahu osakaal 2014. aastal oli 72% ja rahvusvahelise teenuse osakaal 28%. Aastaga on siseriikliku teenuse osakaal tõusnud 2%.

3.2. Otsepostiteenus

Otsepostisaadetiseks loetakse kirisaadetis:

- mis väljastatakse saajale või tema esindajale ilma allkirjata;
- mille sisuks on turunduslik või avalik materjal;
- mida edastatakse samaaegselt vähemalt 100 saajale;
- mille sisu, kaal ja mõõtmed on identsed teiste samaaegselt edastatavate saadetiste omadega, välja arvatud saaja nimi, postiaadress, identifitseerimisnumber ning muud teisendused, mis ei muuda sõnumi olemust;
- mille pakendile on kantud märged «reklaam», «reklaam posti teel» või «otsepost».

2014. aasta lõpu seisuga oli MTR-i kantud kümme teenuseosutajat, kellest kolm osutasid realselt ka teenust. Nendeks olid Eesti Post, Express Post ja Standard Post OÜ. Suurim teenusepakkuja oli Eesti Post, kellele järgnes oluliselt väiksema mahuga Express Post.

Otsepostiteenuse käive moodustas 2014. aastal * mln eurot ja maht * mln saadetist, mis tähendab võrreldes eelneva aastaga kasvu käibe osas *% ja mahu osas *% (vt tabel 6).

Tabel 6 Otsepostiteenuse näitajad aastatel 2009-2014 (eurot, tükki)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Käive	2 739 670	1 940 157	2 401 743	2 111 131	2 225 696	*
Saadetiste arv	18 542 154	13 239 013	15 239 957	13 499 442	14 242 066	*
Keskmine ühikuhind	0,148	0,147	0,158	0,156	0,156	0,173

* Konfidentsiaalne

Tabelis 6 toodud käibe ja saadetiste arvu muutumine ajas on esitatud joonisel 3.

Joonis 3 Otsepostiteenuse käive ja maht aastatel 2005-2014 (eurot, tükki)

* Konfidentsiaalne

3.3. Perioodilise väljaande edastamine

Perioodiline väljaanne on saatjalt tellitav ja tema poolt postiteenuse osutajale perioodiliselt, sagedusega vähemalt üks kord kvartalis edastamiseks üleantav adresseeritud trükis.

MTR-i kohaselt oli 2014. aasta lõpu seisuga registreeritud teenuse osutajaid kaheksa, kuid realselt osutas teenuseid (st käive ei olnud null) kolm ettevõtjat (Eesti Post, Express Post ja Standard Post OÜ).

Kokku edastati 2014. aastal * mln perioodilist väljaannet ning teenuse kogukäive oli * mln eurot (vt joonis 4). Suurim teenusepakkuja oli Eesti Post, kellele järgnes Express Post.

Joonis 4 Perioodika maht ja käive aastatel 2008-2014 (tükki, eurot)

* Konfidentsiaalne

Nagu jooniselt 4 on näha, siis teenuse maht ja käive on viimastel aastatel stabiilselt langenud.

4. UPT osutaja

UPT osutaja on isik, kellele Konkurentsiamet on väljastanud tegevusloa UPT osutamiseks. UPT osutamiseks väljastatakse tegevusloa ainult ühele isikule. UPT osutaja määratakse viieks aastaks avaliku konkursiga, mille korraldab Konkurentsiamet.

UPT osutaja peab pakkuma UPT teenuseid (kuni 2 kg kaaluva kirisaadetise liht-, täht- ja väärtsaadetisena edastamine ning kuni 20 kg kaaluva postipaki täht- ja väärtsaadetisena edastamine) järjepidevalt, kvaliteetselt ja taskukohase tasu eest kogu Eesti Vabariigi territooriumil õigusaktidega sätestatud alustel ja korras.

Konkurentsiamet korraldas 2014. aastal avaliku konkursi UPT osutaja leidmiseks, kuna eelmine 5-aastane tegevusloa periood lõppes oktoobris. Ainsana esitas pakkumuse tegutsev UPT osutaja Eesti

Post, kes kuulutati ka konkursi võitjaks ning kellele 2014. aasta sügisel väljastati uus tegevusluba perioodiks 2014-2019.

Tegevusloa tingimused jäid suures osas samaks. UPT osutajal peab endiselt olema vähemalt 320 postkontorit ja 2777 kirjakasti üle Eesti. Samuti tuleb UPT-d osutada endiselt viiel päeval nädalas ja vähemalt kaks tundi päevas (postkontoris) kõikidele soovijatele võrdsetel tingimustel ja taskukohase tasu eest, mis on kehtestatud ministri määrusega. Koos tegevusloaga kaasneb Eesti Postil vastavalt postiseaduses sätestatud kohustus osutada oma postivõrgu vahendusel üle Eesti pensionide ja toetuste väljamaksmise ning rahasiirete teenuseid. Samuti on UPT osutajal kohustus edastada oma postivõrgu vahendusel kuuel päeval nädalas perioodilisi väljaandeid.

Eesti Post osutab lisaks UPT-le ka kõiki teisi postiseaduses kirjeldatud postiteenuseid (tegevusloaga kirisaadetiste ja postipakkide edastamine nii siseriiklikult kui ka rahvusvaheliselt, samuti kullerpostisaadetiste, otsepostisaadetiste ja perioodiliste väljaannete edastamine). Peale postiteenuste osutab Eesti Post veel näiteks lao-, veo-, finants- ja teisi teenuseid.

Eesti Postil oli 2014. aasta lõpu seisuga 321 postkontorit, kus osutati kõiki UPT kogumisse kuuluvaid teenuseid. Lisaks oli Eesti Postil 15 postipunkti, kus osutati valikuliselt postiteenuseid. Kirjakaste oli ettevõtjal 2777 ning kohti, kus müüdi ainult postmarke, 179. Kõikidest postkontoritest ja postipunktidest 109 olid frantsiisikontorid.

Eesti Postil oli 2014. aastal kokku 2144 töötajat ehk 379 võrra vähem kui eelneval aastal. Kõikidest töötajatest oli postiteenustega seotud 1640 inimest ehk 419 võrra vähem kui eelneval aastal.

Ettevõtja toodete ja teenuste müügi käive oli 2014. aastal 57,8 mln eurot (aastane kasv 4,2 mln), millest postiteenuste käive moodustas * mln eurot (aastane kasv 3,4 mln). Eesti Post teenis 2014. aastal 2,8 mln eurot puhaskasumit.

Teenuste või teenustegruppide lõikes moodustas suurima osa ettevõtja käibest UPT, järgnesid mittepõstiteenused, tegevusloaga kirisaadetiste (v.a UPT) edastamise teenus, kullerpostiteenus, muud postiteenused, perioodika, otsepostiteenus ja tegevusloaga postipakkide (v.a UPT) edastamise teenus.

2014. aastal muudeti määrust, mis reguleerib UPT täht- ja väärtisaadetiste edastamist. Muudatus seisnes selles, et suuremõõtmelisi kirisaadetisi koheldakse nüüdsest kui postipakke. Kirisaadetised, mis on suuremad kui 230×330×20 mm (pikkus, laius, paksus), väljastatakse saajale lähimas postkontoris ja saaja postiaadressil ei tehta enam üht väljastuskatset. Eesti Post jätab saaja postkasti postisaadetise saabumise teate. Väiksemamõõtmeliste kirisaadetiste puhul tehakse endiselt üks kättetoimetamise katse saaja postiaadressil.

4.1. Kuluarvestus

Postiseaduse kohaselt peab UPT osutaja pidama tulu- ja kuluarvestust eraldi:

- UPT kogumisse kuuluva postiteenuse kohta;

- iga teenuse lõikes, mille osutamiseks kasutatakse UPT kogumisse kuuluva postiteenusega ühiseid ressursse.

UPT osutaja peab rakendama tegevuspõhist kuluarvestust.

Tulu- ja kuluarvestuse vastavust postiseaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõuetele hindab sõltumatu audiitor. Seoses UPT makse ja ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise taotlusega kaasas käiva aruandlusega on ka Konkurentsiametil vajadus hinnata Eesti Posti kulusid ja nende põhjendatust (eelkõige UPT kulude).

Eeltoodust tulenevalt on Eesti Posti kuluarvestuse temaatikat kajastatud aruandes koos UPT ebamõistlikult koormavate kulude teemaga.

4.2. UPT tasud

Vastavalt postiseadusele, tuleb UPT-d osutada valdkonna eest vastutava ministri poolt määrusega kehtestatud taskukohaste tasude eest. See tähendab, et Eesti Post võib tasud ise määrata, ületamata sealjuures ministri poolt kehtestatud maksimummäärasid.

Konkurentsiamet tegi 2014. aastal ministrile ettepaneku tõsta UPT taskukohaseid tasusid sõltuvalt teenusest ja kaalukategooriast 15-22%. Oma ettepanekus lähtus Konkurentsiamet eelkõige tarbijate ostujõust ning asjaolust, et tasud olid püsinud muutumatuna ligi kolm aastat. Analüüsi kohaselt kujunes keskmise UPT kasutaja jaoks tasude tõstmisest tulenev mõju ligikaudu ühe euro suuruseks aastas.

Konkurentsiamet võttis arvesse ka asjaolu, et postiteenuse kasutajalt võetav taskukohane tasu ei kata UPT põhjendatud kulusid ega võimalda ettevõtjale teenuse eest lubatud mõistliku kasumi teenimist. Selline olukord tekitab vajaduse maksta UPT osutajale ebamõistlikult koormavate kulude katteks suuremat hüvitist, mida rahastatakse postiteenuse osutajatelt UPT makse kogumise teel. Taoline tegevus aga tekitab teatavat turumoonutust. Postituru paremaks toimimiseks ja sellel turul moonutuste vältimiseks peab UPT müügihind katma võimalikult suure osa UPT osutamise seotud põhjendatud kuludest.

UPT muudetud taskukohased tasud jõustusid 01.09.2014.

4.3. UPT allahindlused

Postiseadus võimaldab teha UPT tasudele allahindlust. Allahindluse määr peab olema kulupõhine ning põhjendatav suure koguse üleandmisest tuleneva kulude kokkuhoiduga. Allahindlust võib rakendada, kui postisaadetise edastamise kulu on tavateenuse osutamise kulust väiksem. Allahindlus ja sellega seotud tingimused peavad olema läbipaistvad ja lähtuma võrdse kohtlemise printsiibist.

Iseenesest ei saa UPT puhul tekkida suure koguse üleandmisega kaasnevat kulude kokkuhoidu, kuna UPT raames saab korrigeerida ühele kuni 100 kirisaadetist või 25 postipakki. Vastasel juhul on tegemist partiisaadetisega ja see ei kuulu UPT koosseisu.

2014. aastal Eesti Post UPT teenustele allahindlusi ei pakkunud.

Säilinud on spetsiaalselt vaegnägijatele adresseeritud postisaadetiste (sekogrammid) ja vangilaagrites viibivate interneeritute postipakkide tasuta edastamise võimalused, mis tulenevad ülemaailmsest postikonventsioonist.

5. UPT ebamõistlikult koormavate kulude katmine

5.1. UPT makse

UPT makse on postiteenuse osutaja poolt tegevusloaga postiteenustelt tasutav makse iga saadetise kohta. Saadetiste kohta kehtestab makse määra Vabariigi Valitsus määrusega majandus- ja taristuministri ettepanekul. Ettepaneku esitamisel võtab majandus- ja taristuminister aluseks Konkurentsiameti ettepaneku. Postiseaduse kohaselt võib UPT makse olla kas teatud protsent tegevusloa alusel osutatava postiteenuse (v.a UPT teenus) käibest või fikseeritud summa igalt tegevusloaga teenuse (v.a UPT teenus) raames edastatud saadetiselt. UPT makset kogub Konkurentsiamet. Makset kogutakse, et hüvitada Eesti Postile UPT osutamise kohustusest tekkida võivaid ebamõistlikult koormavaid kulusid. Ebamõistlikult koormavad kulud võivad tekkida juhtudel, kui majandus- ja taristuministri poolt kehtestatud taskukohased tasud ei kata UPT osutamise kohustusest tingitud põhjendatud kulusid.

Makset peavad tasuma kõik tegevusloaga postiteenuseid osutavad ettevõtjad. 2014. aastal olid nendeks Eesti Post ja Express Post.

Konkurentsiamet tegi 2013. aasta lõpus ettepaneku UPT makse määrade langetamiseks. Vabariigi Valitsus kehtestas uued UPT makse määrad 01.04.2014. Lihtsaadetisena edastatava kirisaadetise makse määr langes seniselt 0,14 eurolt 0,08 euroni ja täht- ning väärtsaadetisena edastatava kirisaadetise makse määr langes seniselt 1,00 eurolt 0,40 euroni. Postipakkide makse määr jäi endiselt 0 euro tasemele.

Tuleb ära märkida, et kuna UPT makse arvutamisel võetakse aluseks kehtivad määrad, siis rakendusid uued määrad juba 2014. aasta I kvartali makse arvutuse aluseks olevatele mahtudele (I kvartali mahtude deklareerimise tähtpäev oli 10.04.2014). Seega olid 2014. aastal kehtinud UPT makse määrad ühiku kohta rahastamiskohustusega postiteenuse osutajale järgmised:

- lihtsaadetisena edastatav kirisaadetis 0,08 eurot;
- tähtsaadetisena edastatav kirisaadetis 0,40 eurot;
- väärtsaadetisena edastatav kirisaadetis 0,40 eurot;
- lihtsaadetisena edastatav postipakk 0 eurot;
- tähtsaadetisena edastatav postipakk 0 eurot;
- väärtsaadetisena edastatav postipakk 0 eurot.

Eesti Posti poolt tasutud UPT makse 2014. aasta eest on esitatud tabelis 7.

Tabel 7 Eesti Posti poolt tasutud UPT makse 2014. aasta kohta (tükki, eurot)

Teenus	Teenuse maht (tk)	Makse määr (€)	Makse (€)
<i>Riigisisene teenus</i>			
Lihtkiri	*	0,08	*
Tähtkiri	*	0,40	*
Väärtkiri	*	0,40	*
Tähtpakk	*	0,00	*
Väärtpakk	*	0,00	*
<i>Rahvusvaheline teenus</i>			
Lihtkiri	*	0,08	*
Tähtkiri	*	0,40	*
Väärtkiri	*	0,40	*
Tähtpakk	*	0,00	*
Väärtpakk	*	0,00	*
Kokku	17 569 845		1 688 476,80

* Konfidentsiaalne

Express Posti poolt 2014. aasta eest tasutud UPT makse on toodud tabelis 8.

Tabel 8 Express Posti poolt tasutud UPT makse 2014. aasta kohta (tükki, eurot)

Teenus	Teenuse maht (tk)	Makse määr (€)	Makse (€)
<i>Riigisisene teenus</i>			
Lihtkiri	*	0,08	*
Tähtkiri	*	0,40	*
Väärtkiri	*	0,40	*
Kokku	*		*

* Konfidentsiaalne

Seega 2014. aasta UPT makse kogusumma oli * eurot.

Aruande valmimise hetkel Konkurentsiametile teadaolevate andmete põhjal 2015. aastal UPT makse määrasid muuta ei ole vaja.

5.2. UPT hüvitis

2014. aastal jõudis lõpule menetlus Eesti Posti 2013. aasta UPT osutamise kohustusest tekkinud ebamõistlikult koormavate kulude üle. Eesti Post esitas koos 2013. aasta IV kvartali taotlusega ka taotluse I-III kvartali tulemuste korrigeerimiseks. Menetluse käigus selgus, et IV kvartali põhjendatud ebamõistlikult koormavad UPT kulud olid 71 338,68 eurot. Sama perioodi eest kujunes Eesti Posti poolt tasutud UPT makse suuruseks 955 816,56 eurot. Lisaks selgus menetluse käigus, et Eesti Postile tuleb ettevõtja poolt esitatud I-III kvartali korrektsioontaotluse alusel hüvitada UPT ebamõistlikult koormavaid kulusid summas 757 653,00 eurot.

Seega kokku tasus Eesti Post 2013. aasta eest UPT makse ja UPT hüvitise vahena 1 379 549,44 eurot.

Eesti Post esitas 2014. aastal UPT hüvitise taotlused I-III kvartali kohta. 2014. aasta IV kvartali kohta ettevõtja hüvitise taotlust ei esitanud, kuna teenus oli sel perioodil kasumis. Pärast taotluste läbivaatamist ja mõningast korrektsiooni kujunes Eesti Postile makstava hüvitise summaks 2014. aasta eest kokku 2 555 032,50 eurot. Hüvitise arvutamisel võeti arvesse ka IV kvartali UPT kasumit (mis vähendas aastast hüvitise suurust), kuna postiseaduse § 41¹ lg 4 kohaselt hüvitatakse UPT osutajale kulud üksnes ulatuses, milles kasutajalt võetav tasu ei võimalda UPT osutamise kohustuse täitmise seotud põhjendatud kulude katmist ja mõistliku kasumi saamist.

6. Postivõrk

Postivõrk on seadmete ja vahendite süsteem, mida postiteenuse osutaja kasutab postisaadetiste edastamiseks. Postivõrk jaguneb kogumis- ja jaotusvõrguks.

Postiteenuse osutaja postivõrgu juurdepääsupunkt on nii tegevuskoht kui ka vahend, mida postiteenuse osutaja kasutab postiteenuse osutamiseks. Juurdepääsupunktideks on muu hulgas ka postkontorid ning kirjastid.

Postkastid ei ole käsitatavad postivõrgu osana, kuivõrd tegemist on saaja kasutuses või omandis oleva vahendiga, mis on mõeldud eelkõige lihtsaadetisena edastatavate postisaadetiste ja perioodiliste väljaannete kättesaamiseks.

6.1. Postkontorid

Postkontor on püsiv tegevuskoht, kus on tagatud kõigi tegevusloaga hõlmatud postiteenuste osutamine. Postkontorite paiknemine peab tagama tegevusloaga hõlmatud postiteenuste takistuseta osutamise kõigile soovijatele võrdsetel tingimustel, olenemata nende elu- või asukohast.

Tegevusloa tingimuste kohaselt oli Express Posti minimaalne postkontorite arv neli ja Eesti Postil 320 (vt tabel 9). Reaalselt oli Eesti Postil 2014. aastal 321 postkontorit ja Express Postil neli postkontorit.

Tabel 9 Eesti Posti ja Express Posti postkontorite arv

Aasta	Eesti Post		Express Post	
	Miinumum	Tegelik	Miinumum	Tegelik
2009	351	351	3	4
2010	344	351	4	5
2011	344	344	4	5
2012	320	320	4	4
2013	320	323	4	4
2014	320	321	4	4

6.2. UPT osutaja postkontorid

Nõuded UPT osutaja postkontoritele ja nende paiknemisele on kehtestatud ministri määrusega.

Eelkõige peab UPT osutaja arvestama asjaoluga, et juurdepääsupunkt asuks kohas, millele postiteenuse kasutajal on takistamatu juurdepääs. Lisaks sellele peab UPT osutaja võtma arvesse

haldusüksuste piire, haldusüksuste väljakujunenud keskuste paiknemist, postiteenuse kasutajate elu- või asukohti, samuti ühistranspordiliinide kulgemist.

Iga omavalitsuse territooriumil peab olema vähemalt üks UPT-d osutav postkontor. Igasse valda, mille püsielanike arv ületab 2500 inimest, paigutatakse täiendavalt üks või enam UPT-d osutav postkontor. Seejuures ei hõlma valla püsielanike arvestus vallasisest linna ning vallasisesele linnale kohaldatakse linna kohta sätestatud nõudeid. Linna, mille püsielanike arv ületab 20 000 elaniku piiri, tuleb iga järgneva 20 000 püsielaniku kohta paigutada üks täiendav postkontor.

Eesti Posti postkontorite minimaalse arvu jaotus maakonniti on toodud tabelis 10.

Tabel 10 Eesti Posti postkontorite minimaalse arvu jaotus maakonniti

Maakond	2013	2014
Harju maakond	59	59
<i>sh Tallinn</i>	22	22
Hiiu maakond	5	5
Ida-Viru maakond	28	28
Jõgeva maakond	15	15
Järva maakond	15	15
Lääne maakond	15	15
Lääne-Viru maakond	23	23
Põlva maakond	18	18
Pärnu maakond	30	30
Rapla maakond	15	15
Saare maakond	16	16
Tartu maakond	29	29
Valga maakond	14	14
Viljandi maakond	23	23
Võru maakond	15	15
Kokku	320	320

Alates 09.10.2014 jõustunud UPT tegevusloa tingimused ei sätesta enam otsest minimaalset postkontorite arvu omavalitsuste kaupa, vaid kontorite minimaalne arv peab vastama UPT juurdepääsupunktide määruuses toodud nõuetele. Tegevusloa tingimustes on välja toodud üleriigiline minimaalne UPT kontorite arv (320). Nii on Eesti Postil võimalik paindlikumalt ümber kujundada postivõrku rahvaarvu või omavalitsuste arvu muutumisel, järgides siiski määruuses toodud nõudeid. Konkurentsiametiga on vaja kooskõlastada üleriigilise miinimumarvu muutmine (st Eesti Post ei tohi ise vähendada postkontorite arvu alla miinimumi).

2014. aastal jätkas Eesti Post UPT osutamist ka motokandega, mis on postkontori alternatiiviks hajaasutuspiirkondades.

Motokandega osutatakse UPT-d kasutajatele, kes asuvad lähimast postkontorist mööda avalikke teid mõõdetuna kaugemal kui 5 km nende elu- või asukohast. Motokande teenuse tellimine elu- või asukohta on tasuta, tuleb vaid tasuda osutatava postiteenuse eest vastavalt kehtivale hinnakirjale. UPT osutaja tagab motokandega UPT osutamise esmaspäevast reedeni (v.a rahvus- ja riigipühad).

Motokande raames osutatavate teenuste tingimused ja tasud ei erine postkontorites pakutavate teenuste tingimustest ja tasudest. Motokande tellimiste arv ei ole piiratud.

6.3. Kirjakastid

Express Postil puuduvad kirjakastid kirisaadetiste kogumiseks, mistõttu puudutab käesolev punkt vaid Eesti Posti poolt paigaldatud kirjakaste, mis on mõeldud lihtsaadetisena edastatavate UPT kirisaadetiste kogumiseks. 2014. aasta lõpu seisuga oli Eesti Postil 2777 tühjendatavat kirjakasti, UPT tegevusloa tingimuste kohaselt oli kirjakastide miinimumarvuks samuti 2777 (vt tabel 11).

Tabel 11 Eesti Posti kirjakastide arvu jaotus maakonniti

Maakond	2013	2014
Harju maakond	460	460
<i>sh Tallinn</i>	237	233
Hiiu maakond	68	69
Ida-Viru maakond	222	223
Jõgeva maakond	164	164
Järva maakond	122	128
Lääne maakond	126	127
Lääne-Viru maakond	196	197
Põlva maakond	143	140
Pärnu maakond	264	260
Rapla maakond	135	137
Saare maakond	187	193
Tartu maakond	234	234
Valga maakond	150	149
Viljandi maakond	165	161
Võru maakond	136	135
Kokku	2772	2777

Sarnaselt postkontoritele, ei ole 09.10.2014 jõustunud UPT tegevusloas välja toodud kirjakastide miinimumarvu omavalitsuste kaupa. Järgides UPT juurdepääsupunktide määrust, võib Eesti Post olemasolevate kirjakastide asukohta muuta, kuid kirjakastide arvu vähendamine tuleb kooskõlastada Konkurentsiametiga.

7. Järelevalve

Postiseadus näeb ette, kui suur hulk UPT raames siseriiklikult lihtsaadetisena edastatavatest kirisaadetistest peab jõudma adressaadini postitamisele järgneval tööpäeval. Tegemist on kirjadega, mida saab postitada Eesti Posti oranži värvi kirjakastidesse, mis paiknevad üle Eesti.

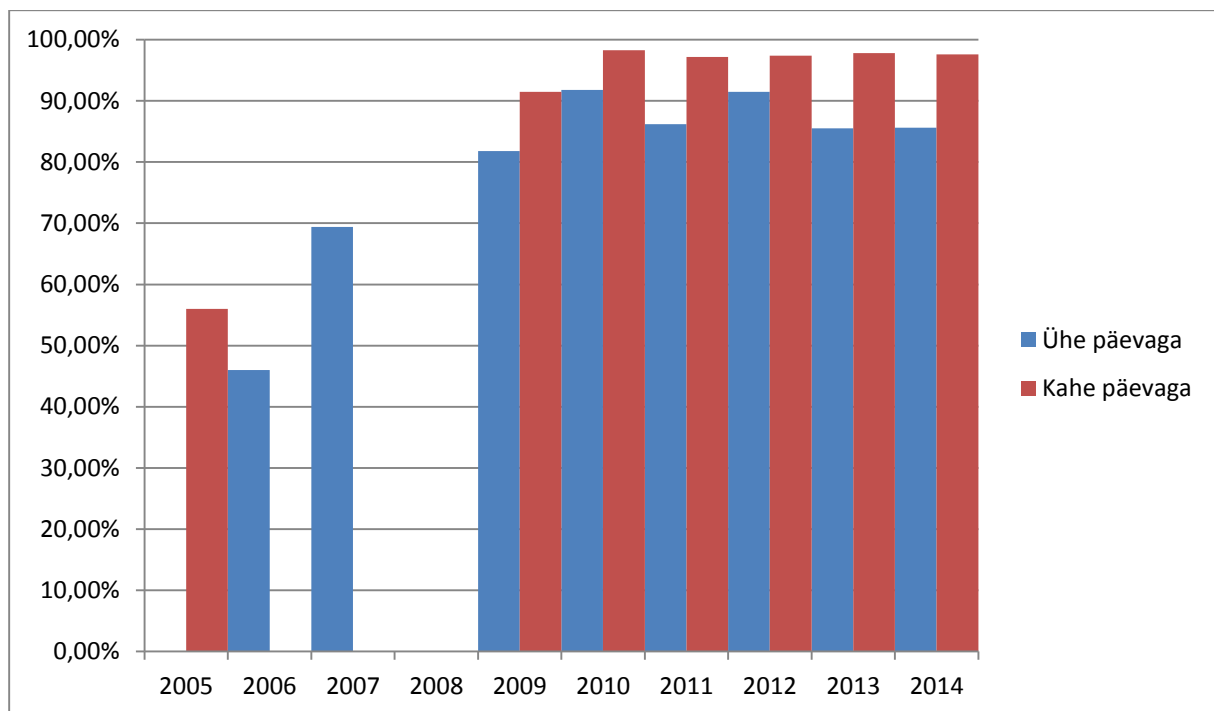
2005. aastal kehtis nõue, et vähemalt 90% linnas või maakonnakeskuses postitatud kirisaadetistest peab jõudma saajani järgmiseks tööpäevaks ja maal postitatud kirisaadetistest vähemalt 90% ülejäämiseks tööpäevaks. Alates 2006. aastast on kehtinud ühtne nõue, mille kohaselt peab vähemalt 90% kirisaadetistest jõudma üle Eesti saajani postitamisele järgneval tööpäeval (postiseaduse § 37 lg 5). Nõue kehtib enne kirjakastile märgitud tühjendamise kellaaega postitatud kirjadele. Hilisemal

kellaajal kirjakasti jäetud kirjade postitamise päevaks tuleb sellisel juhul lugeda kirjakastile märgitud järgmine tühjendamise päev.

Postiseaduse § 37 kohaselt peab UPT osutaja (st Eesti Post) tagama postisaadetiste kogumise ja saajale kättetoimetamise kõikidel tööpäevadel ning mitte vähem kui viiel päeval nädalas ja üks kord päevas kogu Eesti territooriumi ulatuses. Erandid on lubatud riigi- ja rahvuspuhade korral ning saarte puhul, millega puudub kogumisele ja kättetoimetamisele ettenähtud sagedusega regulaarne transpordiühendus.

Konkurentsiamet on üldjuhul üks kord aastas kontrollinud kirisaadetiste liikumist ja postiseaduse nõude täitmist omapoolse kontrollpostituse raames. Selleks on Konkurentsiamet postitanud Eesti Posti kirjakastidesse testkirju ning jälginud nende liikumise kiirust. Viimase kümne aasta tulemused on kajastatud joonisel 5. Postitamisele järgnevas tööpäevaks kättetoimetatud kirjade protsent on näidatud sinist värvi tulbana ja ülejäämiseks tööpäevaks kättetoimetatud kirjade protsent punast värvi tulbana.

Joonis 5 Lihtkirisaadetiste kättetoimetamise kvaliteet aastatel 2005-2014

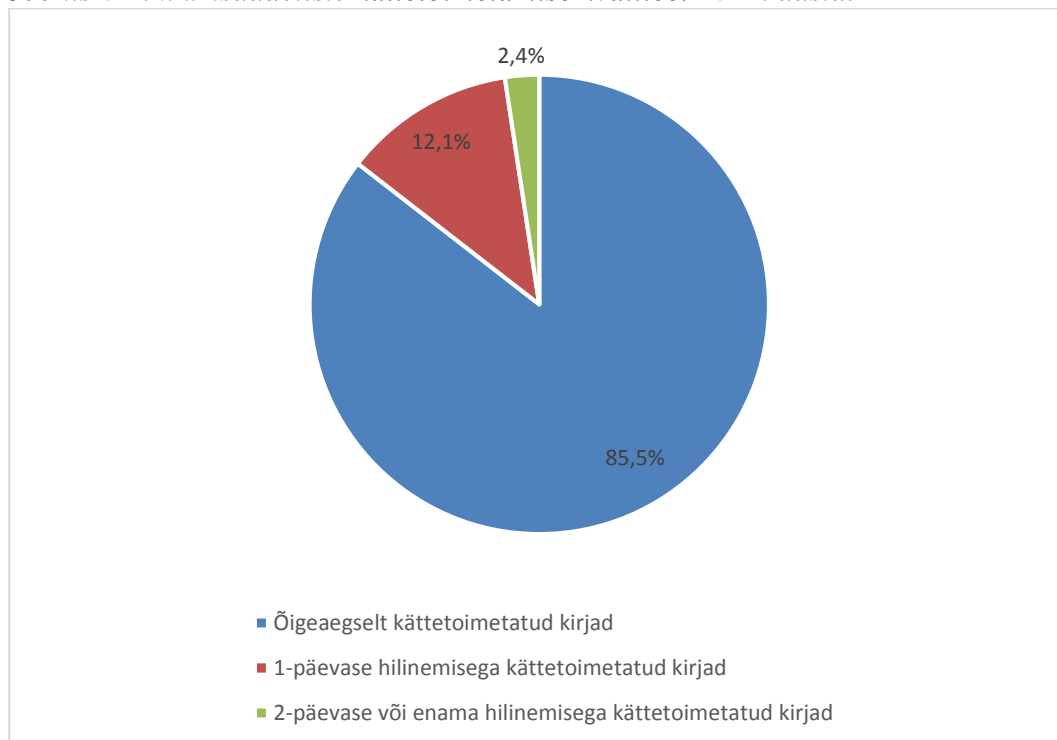
* 2008. aastal kontrollpostitust ei toimunud

Kui aastatel 2005-2007 jäi tulemus oluliselt alla nõutud taseme, siis alates 2009. aastast on Eesti Post teenuse kvaliteeti märgatavalt parandanud. Kahel aastal on tulemus olnud üle nõutud 90%, ülejäänud neljal aastal siiski alla selle, kuid üle 80%. Kui vaadelda ülejäämiseks tööpäevaks kätte toimetatud kirjade protsenti, siis on see olnud viimasel kuuel aasta stabiilselt üle 90%, ulatudes 2010. aastal koguni 98,3%.

2014. aastal viidi kontrollpostitus läbi novembrikuus. Eesti Posti kirjakastidesse jäeti kokku 1300 lihtkirisaadetist erinevatele saajatele. Kontrollpostituses osalejad tagastasid Konkurentsiametisse 1294 kirja, millest kvaliteedi määramisel läks arvesse 1245 saadetist. Arvesse läinud kirjadest

toimetati saajatele õigeaegselt (üleandmise päevale järgneval tööpäeval) kätte 1065 kirja ehk 85,5%. Hilinenud kirju oli 180 ehk 14,5%. Hilinenud kirjadest 150 toimetati saajatele kätte üleandmise päevale ülejärgneval tööpäeval (hilinemine üks tööpäev). Kaks või enam tööpäeva hilines 30 kirja (vt joonist 6).

Joonis 6 Lihtkirisaadetiste kättetoimetamise kvaliteet 2014. aastal

Kontrollpostitus näitas, et UPT lihtkirisaadetiste edastamise kiirus jäi 4,5 protsendipunkti võrra alla nõutud taseme. Tulemus oli sisuliselt sama 2013. aasta tulemusega. Vastuseks Konkurentsiameti pöördumisele olukorra parendamiseks, tõi Eesti Post oma vastuses välja, et viis 2015. aasta jaanuaris läbi logistilise muudatuse, mis parandab teatud kirjastide hilinemist põhjustanud tühendamist. Lisaks on ettevõtja koostanud tervikliku kandevõrgu kontseptsiooni, mis täiendavalt tõstab kirjade kättetoimetamise kvaliteeti. ISO sertifikaadi omanikuna jälgib Eesti Post igakuiselt ka ise lihtkirjade kulgemise kvaliteeti. Eesti Posti 2014. aasta mõõtmised kokku andsid tulemuse, kus siseriiklikest lihtsaadetistest (standard- ja makikirjad kokku) toimetati saajale õigeaegselt kätte 88,5%.

Teistest 2014. aastal postside valdkonnas teostatud järelevalve raames tõstatunud menetlustest annab ülevaate tabel 12.

Tabel 12 Järelevalvemenetluste arv 2014. aastal

Menetlus	Arv
Saabunud kaebusi ja pöördumisi	53
Lahendatud kaebusi ja pöördumisi	49
Menetlus jätkub järgmisel aastal	4
Väärteomenetlusi	0
Ettekirjutusi	0

Alates 01.01.2015 kaotati postiseadusest väärteomenetluste regulatsioon, sest ühelt poolt oli postiseaduse alusel läbiviidud väärteomenetluste hulk väga väike ning sellise regulatsiooni postiseaduses säilitamiseks puudus vajadus. Teisalt saab postiseaduses sätestatud nõuete täitmist piisaval määral tagada haldussunni rakendamisega.

Olulisemad järeldused 2014. aasta kaebuste ja pöördumiste menetlustest on järgnevad:

Endiselt tekitab postiteenuse kasutajate seas küsimusi saadetiste pakendamisega ja kahjustatud saadetise vastuvõtmisega seonduv. Postisaadetise pakendamisel on saatjal väga oluline järgida teenuse pakkuja poolt kehtestatud pakendamise juhendit. Üldine praktika postiteenuse osutajate seas on, et pakendamise õigsuse eest on vastutav saatja. See tuleb tõsiasi, et saatja on kõige paremini teadlik saadetise sisust ja selle eripäradest. Tavaliselt antakse saadetis postiteenuse osutajale üle juba pakendatult, mistõttu ei olegi mõeldav, et ettevõtja vastutab korrektse pakendamise eest. Kui saatja on kõiki ettenähtud pakendamise tingimusi järginud, aga saadetis kahjustub sellest hoolimata, lasub postiteenuse osutajal vastutus kahjustumise osas. Tüüpiline saatjate poolt tehtav viga, mis selle vastutuse välistab, on pakendamise juhendi mittejärgimine. Selle tulemusel pakendatakse saadetised sisu arvestades ebapiisavalt või jäetakse pakendile kandmata vajalikud erimärgistused näiteks kergesti purunevate esemete puhul.

Kui saadetis on kahjustunud, siis tuleb see fikseerida igal juhul saadetise kättesaamisel postiteenuse osutaja juuresolekul. Vastasel juhul ei ole enam üheselt võimalik tõendada, et saadetise kahjustumine tekkis just postiteenuse osutamise käigus aga mitte näiteks pärast väljastamist. Seepärast on teenuse osutajad oma tüüptingimustes tavaliselt välja toonud, et pärast saadetise pretensioonideta üleandmist saajale, vabaneb ettevõtja vastutusest.

Postiteenust kasutades tasub olla kursis vastava teenuse tüüptingimustega, kuna seal on kirjas osapooltele (saatja, saaja, teenuse osutaja) kehtivad õigused ja kohustused. Levinud praktika kohaselt vastutavad postiteenuse osutajad ainult otsese kahju eest. Selleks loetakse saadetise kadumisel või kahjustumisel tekkinud kahju (saadetise väärtus) sh saatekulu. Igasugune kaudne kahju (saamata jäänud tulu, moraalne kahju, kaebuse lahendamise käigus tehtud kulud jne) ei kuulu hüvitamisele. Silmas peab veel pidama, et otsese kahju hüvitamisel kehtivad piirmäärad, mis sõltuvad kasutatud postiteenusest. Konkurentsiamet lahendab kaebusi postiseaduse ja teenuse tüüptingimuste alusel. Kui tüüptingimused välistavad kaudse kahju hüvitamise, ei saa amet seda teenuse osutajalt välja nõuda. Postiteenuse kasutajal on sellise kahju väljanõudmiseks võimalik pöörduda kohtusse.

Üks levinumaid pretensioone, mida Konkurentsiametile 2014. aastal seoses postisaadetistega esitati, puudutas saadetiste edastamise kiirust. Tihti heideti postiteenuse osutajatele ette, et kiri või pakk liikus väga kaua ning jõudis väljalubatud hiljem kohale. Peab aga arvestama, et postiteenuse osutaja lähtub praktikas väljakujunenud ajavahemikust, mis talle teadaolevalt on tavaolukorras taoliste saadetiste kättetoimetamiseks piisav. Kui edastamine võtab eeldatust kauem aega, siis sellise juhtumi korral teenuse tüüptingimused tavaliselt hüvitist või mingit kompensatsiooni ette ei näe. Ka seadusandlusest ei tulene postisaadetistele kättetoimetamise kiirust puudutavaid nõudeid. Reguleeritud on vaid UPT raames lihtkirja kättetoimetamise aeg (vt kontrollpostituse aruannet eespool). Erandiks on kullerpostiteenus, kus teenuseosutajad üldjuhul võtavad vastutuse saadetise hilinemise eest. Vastutus piirdub saatekulu hüvitamisega.

8. Tulevikusuunad

Seoses infoteenuste arenguga on tänane postiturg muutunud väga kiiresti ning traditsioonilistele postiteenustele pakuvad üha rohkem konkurentsi atraktiivsed telefoni, interneti ning muu elektroonse keskkonna kaudu osutatavad ja hõlpsasti kättesaadavad ning taskukohased teenused. See on kaasa toonud UPT hulka kuuluva lihtkirja edastamise mahtude olulise vähenemise, mida lisaks Eestile kogevad ka paljud teised riigid. Kuigi statistiliste näitajate põhjal on tegemist jätkuva tendentsiga, ei tähenda see aga, et lihtkirjade edastamise teenus võiks tulevikus hääbuda, sest alternatiivsed teabevahetamist võimaldavad infotehnoloogilised teenused ei suuda endas kanda taolist väärtust, mida sisaldab lihtkirja teel saadetud õnnitluskaart või muu sentimentaalse sisuga isiklik teade. Teisalt ei saa jätta ka arvestamata, et infotehnoloogiliste lahenduste areng ja kättesaadavus on riigiti erinev ning nii võib olla Eestist saadetud või riiki sisenev kiri kättesaadavaimaks ning mugavaimaks teabevahetuse liigiks.

Eeltoodu põhjal saab öelda, et postisektoreid on juba tabanud ning ootavad ka tulevikus ees suured muudatused, mis lisaks uute ja innovaatiliste ärimudelite kasutuselevõtmisele, toovad kaasa vajaduse üle vaadata ning kohandada postiteenuse osutamist puudutavaid norme ning reegleid. Eesti postisektor ei ole siinkohal erandiks ning vaatamata asjaolule, et postiseadusest tulenevatel alustel on postiteenuse kasutaja huvid olnud hästi kaitstud, vajab pikka aega sisuliselt muutumatuna püsinud regulatsioon ajakohastamist.

Näiteks kuna lihtkirjade maht on pidevas langustrendis, on UPT osutamiseks nõuetekohase postivõrgu ülalpidamisele kehtestatud nõuete täitmine muutunud seda teenust osutava ettevõtja Eesti Posti jaoks üha kahjumlikumaks tegevuseks. Üheks põhjuseks on asjaolu, et täitmaks postiseaduse § 37 lg 1 tulenevat nõuet, mille kohaselt UPT osutaja peab tagama postisaadetiste kogumise ja saajale kättetoimetamise kõigil tööpäevadel ning mitte vähem kui viiel päeval nädalas ja üks kord päevas kogu Eesti territooriumi ulatuses, teeb Eesti Post sõltumata vajadusest viis korda nädalas kirjakehtide tühjendamise seonduvaid nn „tühje korjeringe“. Ka Konkurentsiameti poolt teostatud UPT osutamise kvaliteeti puudutavate kontrolltoimingute tulemused kinnitavad, et paljudes Eesti piirkondades puudub vajadus tühjendada kirjakehte viis korda nädalas. Vähemalt pooltesse kirjakehtidesse postitatakse Eesti Posti poolse monitooringu kohaselt kuni üks kirisaadetis kuus.

Lisaks eeltoodule on oluline, et järgides postiseaduse § 6 lg 4 toodut nõuet tagada lihtkirja edastamise teenus taskukohase tasu eest, osutab ettevõtja seda teenust alla selle omahinna. Kuna selline olukord ei ole aga jätkusuutlik ning tagamaks nii teenuse osutaja kui tarbijate huvide kaitset ka tulevikus, ei tohiks tavapärase ja normaalse majandustegevuse käigus osutatav teenus olla kahjumis.

Samuti tekitab küsimusi, mil määral on traditsioonilistele postiteenustele üha rohkem konkurentsi pakkuvate infotehnoloogiliste teenuste valguses põhjendatud postiseaduse § 37 lg 5 sätestatud nõue. Konkurentsiameti hinnangul on vajalik kaaluda, kas tulevikus võiks nimetatud postiseaduse nõuet muuta nii, et 90% kirisaadetiste kättetoimetamine oleks tagatud üleandmise päevale ülejärgneval tööpäeval praeguse järgneva tööpäeva asemel.

Kokkuvõtteks saab öelda, et ka tulevikus ootavad postisektorit ees suured muudatused ning lisaks uute teenuste ja ärimudelite rakendamisele, omab olulist tähtsust postisektori regulatsiooniprintsiipide

ajakohastamine, lähtudes põhimõttest, et jätkusuutliku postiteenuse osutamiseks peavad olema parimal viisil kaitstud nii tarbijate kui ka teenuse osutajate huvid. Konkurentsiamet on vastavate ettepanekute väljatöötamisega alustanud.

9. Tegevused 2015. aastal

- UPT kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamise kontroll.
- Kontroll postsideturul tegutsevate ettevõtjate üle.
- UPT makse tasumise tagamine ja kontroll.
- UPT osutaja kulude analüüs, tuvastamiseks võimalikke ebamõistlikult koormavaid kulusid ja vajadust muuta UPT makse määrasid.
- UPT taskukohaste tasude ülevaatamine ja MKM-le võimaliku ettepaneku esitamine määruse muutmiseks.
- UPT osutamise kohustuse täitmisega seotud põhjendatud ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise tagamine.
- Postsidealase statistilise teabe kogumine, analüüs ja avaldamine.
- Konkurentsiameti ja riigi esindamine rahvusvahelistes organisatsioonides.
- Postiteenuse kasutajate õiguste kaitse ja postiteenuse kasutajate nõustamine.